

ANKARA

DEVLET RESİM VE HEYKEL MÜZESİ

Yrd. Doç. Dr. Aydanur YENEL

Atılım Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Ülkemizde Ankara, İstanbul, İzmir ve Erzurum olmak üzere sadece dört ayrı Resim ve Heykel Müzesi vardır. Bunlardan en önemlisi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ün önerisiyle Ankara'da Türk Ocağı adıyla yapılan ve Atatürk'ün toplantılarının yanı sıra, Ankara'da ilk opera, ilk tiyatro ve ilk sergiye ev sahipliği yapan bu yapı, yüksek mimar-mühendis Arif Hikmet Koyunoğlu'nun (1888-1982) projesini hazırladığı, 1927 yılında inşa edilmiştir (Karahana, J., Yalçın, H., s.62, s. 68).

1924'lerde Ankara'daki büyük kamu binasından dördüncü yapıtı olan, Türk Ocağı binası için zamanın tanınmış mimarlarından teklifler istenmiştir. Sonuçta, Arif Hikmet'in projesi seçilir ve inşaatına başlanır (Arkitekt 4: 1991, ss.37-38).

Atatürk, projeyi Arif Hikmet'in kendi çizdiği suluboya resminden beğenerek onaylamış, binada Türk süslemelerinin kullanılmasını ve inşaatında da Türk işçilerinin çalışmasını istemiştir (www.ataturktoday.com/RefBib/TurkOcaklari.htm).

Arif Hikmet Koyunoğlu'nun kaleminden;

“Türkocağı inşaatına 21 Eylül 1925 tarihinde başlamış ve 18 ayda tamamlamıştım. Ankara’da ilk betonun kullanıldığı bu binayı Mustafa Kemal 18 ayda tamamlamamı emir buyurmuştu. Ayrıca, “Binanın inşaatının her şeyinde yalnız Türkler çalışacak, yabancılar hiçbir yerde görev almayacak.” dediler. Ne yazık ki günlerde teknik elemanların ve ustaların büyük bir bölümü yabancı kökenli idiler. Türk ustalarının çoğu Kurtuluş Savaşı’nda görev almış çoğu şehit olmuş ya da sakat kalmışlardı. Ben de mezar işçiliğinde çalışan ne kadar mermerci, taşçı varsa onları Ankara’da topladım.

Tiyatro salonundaki akustik meselesine çok önem vermiştim. Tanıdığım müzisyen arkadaşlarımı çağırıyor, çalgı çaldırıyordum. Bir yerden fena bir akis geliyor mu, ses uğulduyor mu, diye dikkatle tecrübeler yapıyordum. Salon akustiğini kontrol için Avrupa’ dan büyük sanatkarlar gelmişti. Paris ten gelen Mari Bel, böyle güzel bir salon görmediğini söylemişti.

Bütün işler bitmişti. Umumi temizlik yapıyorduk. Hamdullah Suphi Bey ve bütün sanatsever arkadaşlarını üzen bir durum vardı. Bu da “Türk salonu” idi. Recep Peker ve Hamdullah Suphi çekinerek yanıma gelmiş, “Hikmet’çiğim hiç paramız kalmadı, sana aylarca Ankara’ nın tarihi evlerinde etüdü yaptırarak onlardan aldığım ilhamla resimler hazırladın, çok yazık ki, paramız kalmadı. Gazi’ ye ne diyeceğiz, bilmiyoruz. Salonun alçı sıvası bitti, öylece bırakalım,”Kendilerine, “Paraya lüzum yok, ben o salonun bütün süsleme işçiliğini parasız olarak kendim yaparım, yalnız biraz alçı gibi şeyler lazım o kadar,” demiştim.

İnşaat yerlerimizi ve atelyelerimizi sevgili Atatürk’ ümüz daima şereflendirirler, genellikle de bunu habersiz yaparlardı. Gerçekleştirdiğimiz işleri, projelerimizi büyük bir dikkatle inceleyerek bizlere aydınlatıcı öğütler verir, çalışmalarımızı uyarıcı ve kıymetli sözleriyle teşvik ederlerdi.

Atatürk, modern mimari konusunda getirttiği kitaplar, resimler üzerine incelemeler yapardı. Hiç unutmam bir gün inşaat şantiyesinde şu sözleri söylemişlerdi:

“Eski milletler büyük çalışmalar sonunda kendilerine has birer mimari stil yaratmışlardır. Son asrın sanat çalışma ve düşüncelerinin sonunda modern bir mimari doğmuştur. Fakat bu modern mimari, her milletin karakter ve düşünce farklarıyla, birbirinden ayrı görünüş ve anlamdadır. Bir İtalyan modern mimarisi ile bir Alman modern mimarisi arasında çok değişiklikler vardır. Bu modern mimariler bütün görünüşleriyle de hangi milletin malı olduğunu anlatmaktadırlar.”

Bize de, asrın bütün düşünce ve ihtiyaçlarına cevap verecek, ruhlarımızı okşayacak bir modern mimari lazımdır. Fakat bu modern mimari, diğer milletlerin taklitçiliğini değil, yurdumuza Türklüğe özgü bir mimari olmalıdır. Bize orijinal bir modern Türk mimarisi lazımdır. Eminim ki, yetişmekte olan genç Türk mimarları olumlu bir yaratıcılığa erişeceklerdir (Arkitekt 4: 1991, s.46).

Yerel mimariden esinlenerek tasarlanan görkemli Müze binası, Türk Ocakları'nın kapanmasından sonra 1950'ye kadar Ankara Halkevleri olarak hizmet vermiş; 1961 yılında Millî Eğitim, 1965'de Köy İşleri, 1971'de Millî Savunma Bakanlıkları'na, 1972'de yeniden Millî Eğitim Bakanlığı'na verilmiş ve Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu haline getirilmiştir. 1975 yılında Resim ve Heykel Müzesi yapılmadan önce Kültür Bakanlığı'na devredilmiş; 1978 yılında Başbakanlık genelgesi ile devlet kurumlarındaki sanat eserlerinin toplanmasıyla müzenin oluşumu sağlanmıştır. Müzenin ana

görevi koleksiyonlarındaki yapıtları korumak, ziyaretçilerin izlemelerine olanak tanımaktır. Üç sanat galerisinde sanat sezonu boyunca ulusal ve uluslararası; resim, heykel, seramik, yazı sanatları, fotoğraf ve sürekli sergiler açılmaktadır. Bunun için yabancı ülkelerin eserlerini, Uluslararası kültür antlaşmaları kapsamında Türk Devleti' ne bildirmeleri gerekmektedir. Aynı koşullarda Müzeler koleksiyonundan seçilen Türk sanat eserleri de yabancı ülkelerde sergilenmektedir (<http://www.sabancivakfi.org/sayfa/devlet-resim-ve-heykel-muzesi>).

100 yıla yakın süredir tarihi bina, başlı başına bir mimari yapıttır; Koleksiyonunda 5 bine yakın eser bulunan ve 6 Nisan 1980 tarihinde Resim ve Heykel Müzesi olarak hizmete giren bu tarihi yapı 10 yıllık bir aranın ardından 2010 yılı sonunda Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, yeniden düzenlenerek müze ve sergi alanları genişletilmiştir (Karahan, J., Yalçın, H., s.63, s.68). Müze bünyesinde; üç güzel sanatlar galerisi (Fahri Korutürk, Arif Hikmet Koyunoğlu, Sedat Simavi), daimi sergilerin teşhir edildiği altı salon, bir restorasyon atölyesi, Şark Salonu, konser-tiyatro salonu, yönetim bölümü ve depoları bulunmaktadır (www.ataturktoday.com/RefBib/TurkOcaklari.htm).

Müze içinde, 750 kadar yapıt teşhir ediliyor olup Cumhuriyet öncesi ve sonrası Türk plastik sanatının tarihinin oluşum ve gelişim dönemlerini yansıtan sanat eserlerinin kaynağını oluşturan zengin koleksiyonla, "modern sanat müzesi" de diyebiliriz. Diğer sanat dallarıyla karşılaştırıldığında, koleksiyonu son dönem Osmanlı'dan erken Cumhuriyet dönemi sanatçılarının daha kısa tarihi olan Türk resim ve heykel sanatının gelişmesinde çok emeği olan günümüz Türk sanatçılarının da en gözde eserlerinin sergilendiği sanat merkezi durumuna gelmiştir; İbrahim Çallı, Osman Hamdi Bey'den Abdülmecid Efendi'ye, Şeker Ahmet Ali Paşa'dan Fikret Mualla'ya, Şevket Dağ'dan Şefik Bursalı, Abidin Dino'ya... Sanatçıların orijinal eserleri sergilenmektedir (Karahan, J., Yalçın, H., s.64, s. 68).

Ankara'nın ilk Kültür ve Sanat Salonunun akustiği mükemmel, Türk motifleriyle süslü, gül ağacından yapılmış 500 koltuklu, localı bir salona sahiptir. Orkestra çukuru bulunan sahnesi operet temsillerine uygundur. Ankara Devlet Opera ve Balesi bu salonda operet temsilleri vermektedir. Bunun dışında, Güzel Sanatlara bağlı sanat kurumları ve özel sanat toplulukları konserler vermekte, film-halk dansları gösterileri yapılmaktadır. Kültürel amaçlı kongre, panel ve konferanslar da gündüz etkinlikleri arasında yer almaktadır (www.ataturktoday.com/RefBib/TurkOcaklari.htm).

İç mekândaki yeni teşhir ve düzenlemesiyle olduğu gibi özenle tasarlanmış bütün çevre düzenlemesiyle de Ankara halkına övünçle sunacağı olağanüstü bir sanat mekânı olarak karşımıza çıkıyor. Osman Hamdi Bey' in ünlü Silah Taciri resmini yerinde görmek için bu özel müzeye gitmek, İbrahim Çallı' nın eserlerinin kaç tanesinin nasıl korunduğunu merak ederek sahiplenmek, sorgulamak; 1927' de bizlere miras bırakılan Ankara Resim Heykel Müzesi, hiç şüphesiz sanatseverliğin örneği olması için yapılmıştır.

Müzemizin, bugünkü restorasyonunda; büyük fedakarlıklarla yapılmış kamusal mirasımızın ihmalkarlığa uğramaması için her kamusal yapıt gibi ortak mülkiyet duygusuyla ilgili olarak; günümüzde, 85 yıl sonra restorasyon projesi içinde gerçek plana aykırı olmadan, ulusal değerlere yönelik yaklaşımlarımızın niteliğine de artı değer katmaktadır. Restorasyona yapılacak en önemli itiraz; mimarın Atatürk' ün talebiyle Ankara Kalesi içindeki tarihi evleri etüd ederek hazırladığı "Türk Odası" nın aslına sadık olarak düzenlenemeyip, yaldızlı mobilyalarla tam bir "Şark Odası" na çevrilmesi olmuştur.

Ayrıca, Ankara'nın 2013 için büyük sanat projeleri arasında müzemizle ilgili Etkinlikler kapsamında, Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Web sitesinde düzenlenen Etkinlik Takvimindeki Duyurular takip edilerek Resim Heykel Müzesi'nde gezilebilir.

KAYNAKLAR:

-Altınar, Ahmet Turhan, Akay, Zafer, Ardiçoğlu, Ahmet, "ARKİTEKT 4: 1991".

-Karahan Jülide, Yalçın Hamit, "Resim Heykel Müzelerindeki İlham", Anadolu Jet Magazin, Aralık, 2011..

-aturktoday.com/RefBib/TurkOcaklari.htm

-<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43549/ankara---resim-heykel-muzesi.html><http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,2415/muze-etkinlikleri.html>

-<http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3795/ankara-devlet-resim-ve-heykel-muzesine-artik-bir-tikla-.html>

-<http://www.sabancivakfi.org/sayfa/devlet-resim-ve-heykel-muzesi>

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalYazar&ArticleID=842694&Yazar=AHU-ANTMEN&CategoryID=113>

-<http://www.gulum.net/muzeler/ankara-resim-heykel-muzesi.php>